

Dyrlæge i økologiske kvægbesætninger

2011

Behandling af dyr i økologiske kvægbesætninger

Det kan være svært at overskue produktionsreglerne omkring økologisk jordbrug. Hvert år bliver en del landmænd sanktioneret på grund af brud på husdyrreglerne.

En del af de regler, som giver problemer, er ikke økologiregler, men generelle regler, der også gælder i den ikke-økologiske produktion. Ud over de generelle regler og økologireglerne, skal de økologiske producenter også leve op til gældende brancheregler.

Dyrevelfærd og sundhed er særligt vigtige parametre for forbrugere, når de vælger økologiske produkter. Derfor er det vigtigt, at der i de økologiske besætninger er fokus på at overholde de generelle dyrevelfærdsregler og de specifikke økologiske regler.

Som dyrlæge er du den vigtigste rådgiver for de økologiske landmænd på sundhedsområdet. Hjælp dine landmænd med at overholde de økologiske produktionsregler, selvom det er hans

ansvar. Vær en god rådgiver og sparingspartner for landmanden. Få styr på lovgivningen og giv ham den bedste vejledning på området.

NaturErhvervstyrelsen administrerer og kontrollerer økologireglerne. Alle økologiske bedrifter modtager ét årligt kontrolbesøg, der varsles mindst 14 dage inden. Derudover kan NaturErhvervstyrelsen gennemføre uvarslet stikprøvekontrol og opfølgende besøg. Ved den årlige kontrol udføres der også kontrol af husdyrvelfærd.

Læs mere på:
www.landbrugsinfo.dk/okokvaeg

Udgiver Videncentret for Landbrug, afdelingerne for Kvæg og Økologi, november 2011
Redaktion Henrik Læssøe Martin, Birgit Ingvorsen, Kirstine Flintholm Jørgensen, Lone Sylvest Søgaard **Fotos** Camilla Vestergaard Kramer; Jens Tønnesen, LandbrugsMedierne
Layout Inger Camilla Fabricius.

PARTNER I
DLBR
DANSK
LANDBRUGSRÅDGIVNING

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15 T +45 8740 5000
Skejby F +45 8740 5010
DK 8200 Aarhus N vfl.dk

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Medicin i økologiske kvægbesætninger

Alle registrerede, veterinære lægemidler kan anvendes af dyrlægen i de økologiske besætninger. Desuden kan 'kaskadereglen' anvendes.

Der er dog begrænsninger i anvendelsen og mulighederne for udlevering af medicin til efterbehandling både i økologi- og i branchereglerne.

NaturErhvervstyrelsens opmærksomhed er på medicinrådet særligt henledt på produkter, der kan medføre resistens (antibiotika og antiparasitære midler).

Forebyggende behandling må generelt ikke foretages!

Der skal foreligge en diagnose og en fagligt velbegrunderet handlingsplan. Sørg for, at al medicin, der opbevares på den økologiske bedrift, er korrekt etiketteret, dvs. udskrevet til de specifikke dyr, der er i behandling.

Behandling med antibiotika og smertestillende medicin skal udføres af dyrlægen. Den økologiske brancheregulering betyder, at der er forbud mod efterbehandling af dyr over seks måneder med antibiotikaholdige lægemidler. Landmanden må derfor kun efterbehandle kalve under seks måneder på enkeltdyrsniveau i op til fem dage.

NB:

- Udlevér kun ubrudte medicin-pakninger.
- Udlever ikke medicin i sprøjter.

Understreg altid, at emballage og eventuelle medicinrester skal bortskaffes straks efter behandlingsperiodens udløb.

Vacciner og serumprodukter kan anvendes af landmanden og opbevares på bedriften, hvis der foreligger en fagligt velbegrunderet vaccinationsplan, underskrevet af dyrlægen.

Behandlinger / udleveringer som typisk giver anledning til problemer:

Oxytocinpræparater må kun udleveres til efterbehandling i besætninger med aftale om obligatorisk sundhedsrådgivning (OSR) med tilvalgsmodul og kun til angivne dyr (CHR-nr.) i højst 5 dage.

Antibiotikaholdige sprays (fx Cyclopray) kan anvendes af dyrlægen, men må ikke udleveres til efterbehandling af dyr over seks måneder.

Brug af andre produkter

Anvendelse af **salicylsyre** til klovforbindinger er tilladt. Landmanden må gerne førstegangsbehandle samt opbevare produktet på bedriften.

Indvendig patteforsegling (Orbesealer) kan foretages af landmanden, efter at dyrlægen har ordineret det på enkeltdyrsniveau. Orbesealer må dog kun anvendes til køer, der tidligere har haft problemer med infektion i forbindelse med goldperioden. Behandling af køer ved afslutning af første laktation accepteres derfor normalt ikke.

Goldbehandling med antibiotika kan foretages af dyrlægen ved laboratoriemæssig dokumentation for subklinisk mastitis, jvf. de generelle regler. Behandling med intern patteforsegler efter goldbehandling med antibiotika er tilladt.

Brug af **hormoner** er kun tilladt til behandling af et konkret sygdomstilfælde, hvor brunstinduktion ikke er målet!

Antiparasitære midler kan på indikation ordineres af dyrlægen til brug til en veldefineret gruppe dyr (fx alle kvier på græs), til et behandlingsforløb, som dyrlægen har beskrevet. Der er ikke krav om, at dyrlægen skal notere samtlige dyrenumre. Ved behandling skal landmanden derimod notere CHR-nr. og anvendt mængde i logbo-

gen for samtlige behandlede dyr. Dyrlægen skal skriftligt angive, hvornår behandlingen skal foretages (fx 'inden 1. august' eller 'ved indbinding'). Herefter skal medicinrester bortskaffes.

Behandling skal følges op af andre forebyggende tiltag, der skal fremgå af en skriftlig handlingsplan.

Behandling af coccidiose og chryptosporidiose

Baycox og Halocur kan ordineres til behandling af kalve i en defineret aldersgruppe / staldafsnit til brug, i en af dyrlægen defineret periode, efter at sygdom er diagnosticeret. Behandling skal følges op af andre forebyggende tiltag, der skal fremgå af en skriftlig handlingsplan.

Enkelte **vitaminer eller mineraler** til injektion fx Selevitan og E-vitamin er

omfattet af Bilag 6, og tæller derfor ikke med i behandlingsregnskabet. Brugen skal noteres i logbogen.

Brug af andre produkter

I Bilag 6 samt kapitel 15.1 i 'Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion' findes en 'positivliste' over stoffer, der må anvendes til økologiske husdyr.

Eksempler på tilladte stoffer

- Paraffinolie*
- Calciumpropionat*
- Natriumpropionat*
- Natriumbicarbonat.

* Midlerne fremgår ikke af Bilag 6, men kan anvendes af en dyrlæge.

Eksempler på ikke-tilladte stoffer

- Calciumklorid
- Propylenglykol
- Glycerol.

Tilbageholdelsestider

Håndkøbspræparater (HV-mærkede) og frihandelsprodukter kan generelt ikke anvendes til økologiske husdyr. Mange frihandelsprodukter – bl.a. elektrolytblendinger, ketosepræparater, kalciumpræparater, aloe vera-produkter, produkter formuleret som pasta eller 'bullets' – indeholder stoffer, der ikke fremgår af positivlisten.

Disse produkter må heller ikke anvendes, selvom dyrlægen ordinerer dem.

Kun produkter, der udelukkende indeholder ingredienser, der fremgår af positivlisten (Bilag 6), og ikke er produceret ved hjælp af GMO, må anvendes. Nogle produkter på markedet er mærket 'Må anvendes i økologisk landbrug i overensstemmelse med forordning '(EF) nr. 834/2007' og '(EF) nr. 889/2008'. Betegnelsen indikerer, at NaturErhvervstyrelsen har vurderet indholdsstofferne og deres oprindelse, men at det er producenten af produktet, der hæfter for rigtigheden.

Er du i tvivl om, hvorvidt et produkt kan anvendes i økologiske besætninger, så kontakt NaturErhvervstyrelsen.

Ved brug af mælkeerstatning skal denne være økologisk.

Midler til pattedyrning / pattespray, pattesalve m.v. godkendt til brug i ikke-økologiske besætninger må også anvendes i økologiske besætninger. Klooplejemidler godkendt af Miljøstyrelsen (Biociddirektivet) kan anvendes, hvis der er konstateret problemer

med klovlidelser i besætningen. Dette skal ikke diagnosticeres af dyrlægen før behandling. Ved brug af klovsbad er det forbudt at lede opløsningen ud i gyllen.

Tilbageholdelsestider

Den økologiske tilbageholdelsestid er generelt fastsat som to gange den af Lægemedelstyrelsen fastsatte tilbageholdelsestid. Dette gælder også ved

brug af ikke-registrerede præparater, hvor tilbageholdelsestiden således er 2x28 dage ved slagtning og 2x7 dage for mælken, jvf. 'kaskadereglen'.

Hjælp landmanden ved at angive den korrekte økologiske tilbageholdelsestid i logbogen.

Har Lægemedelstyrelsen ikke fastsat en tilbageholdelsestid er den økologiske tilbageholdelsestid fastsat til 48 timer.

Eksempel

Tilbageholdelsestid fastsat af Lægemedelstyrelsen	Tilbageholdelsestid i økologisk besætning
6 døgn	12 døgn
0 døgn	0 døgn
Ikke fastsat	48 timer

Vær særlig opmærksom på den lange, økologiske tilbageholdelsestid ved anvendelse af antibiotikaholdig medicin til goldbehandling.

Besætningens logbog

På alle økologiske bedrifter skal der foreligge en logbog, hvor handlinger og al medicinering fremgår tydeligt.

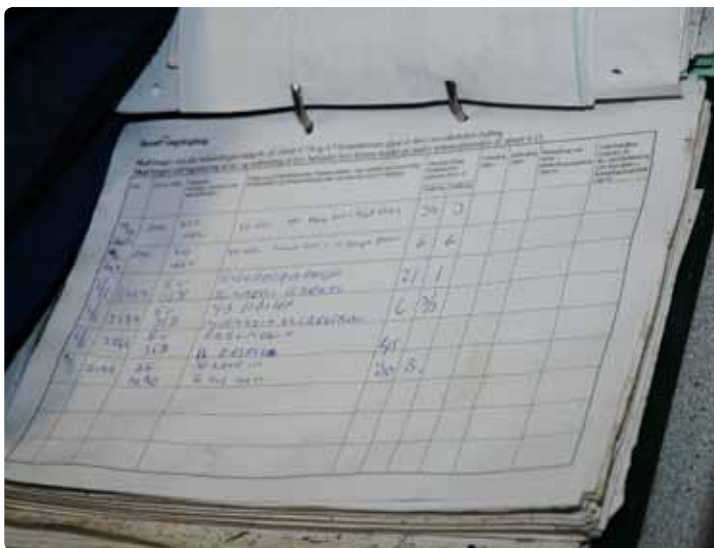
I logbogen registrerer landmanden indgang / afgang fra besætningen samt ud- og indbindinger og evt. isolering på stald, samt CHR-nr. på dyr, der behandles, fx vaccineres.

Medicinering skal til hver en tid være kronologisk opdateret på enkelt-dyrs- eller flokniveau og indeholde optegnelser over alle medicinske behandlinger, foretaget i besætningen, uanset om de tæller med i behandlingsregnskabet.

Logbogen kan også være en mappe med dyrlægens tilbageholdelses-sedler, indsat løbende i kronologisk rækkefølge. Det er en stor hjælp for kontrollen, at midler og diagnose fremgår klart og tydeligt af tilbageholdessedlen.

På www.naturerhverv.dk kan hentes skemaer til logbogsføring, der letter oversigten over behandlingerne og rummer felter til registreringer omkring 'behandlingsregnskabet'.

Ved salg af dyr skal alle oplysninger om medicinering følge med dyret fx en kopi af logbog for det pågældende dyr.

Behandlingsregnskab / regler for genomlægning

Ved behandling med et lægemiddel mere end tre gange inden for 12 måneder skal det pågældende dyr genomlægges, før det igen kan betragtes som økologisk.

Dyr med en produktiv livscyklus (tiden fra fødsel til slagtning) på mindre end ét år (fx vædderlam) skal genomlægges, hvis de er blevet behandlet mere end én gang.

Én behandling defineres som en behandling med lægemidler, hvor dyrlægen har diagnosticeret sygdomskomplekset / tilstanden.

Genbehandling af samme sygdomskompleks, inden for 14 dage efter behandlingens opstart, medregnes

	Mælk	Slagtning
Genomlægning	6 mdr.	12 mdr.

under én behandling. Der skal være en forventet sammenhæng mellem de sygdomme, der behandles i et sygdomskompleks. Fx kan to behandlinger for henholdsvis børbetændelse og ketose betragtes som en del af samme behandling.

Efterbehandling (behandlingsperioden) må godt strække sig ud over denne 14-dages grænse. Uanset hvor om genomlægning vil et dyr efter overstået tilbageholdelsestid (fastsat af Lægemiddelstyrelsen) kunne slagtes eller sælges som ikke-økologisk, og mælk fra behandlede dyr vil kunne anvendes som økologisk foder i egen besætning.

Opstaldning og isolering

Følgende behandlinger / anvendelser tæller ikke med i behandlingsregnskabet:

- Bedøvelse
- Indvendig patteforsegling
- Behandlinger mod parasitter, ringorm, coccidier og cryptosporidier
- Vacciner og sera
- Alternativ behandling (fx homøopatisk)
- Brug af godkendte frihandelsprodukter (bl.a. paraffinolie, natriumpropionat).

Afhorning

Afhorning af kalve er kun tilladt efter anmeldelse til NaturErhvervstyrelsen. Anmeldelse foregår via den årlige indberetning i Fællesskemaet. Afhorning og operative indgreb tæller ikke med i behandlingsregnskabet.

Regler om opstaldning og isolering

Det er en fordel at vide lidt om reglerne for afgræsning og opstaldning.

Det er i græsnings sæsonen tilladt at tage dyr, der bliver syge eller er kommet til skade, på stald som led i en behandling.

Datoer for henholdsvis tilgang og afgang fra stald eller sygeboks skal noteres i besætningslogbogen, hvis dyret er på stald i mere end 7 dage.

I forbindelse med goldning, løbning og drægtighedskontrol må dyrene højst være på stald i 7 dage. Dette behøver ikke at blive anført i logbogen.

Det er ikke tilladt at isolere kalve uden at de kan se og røre hinanden, som forebyggende foranstaltning.

Kalve under 8 uger kan i tilfælde af sygdom isoleres i op til 7 dage. Landmanden skal notere dette i logbogen ved isolationsperiodens start. Isolation i mere end 7 dage kræver dyrlægeerklæring. Kalve, som er mellem 8 uger og 6 måneder gamle, må kun isoleres, hvis der foreligger en dyrlægeattest.

Landmanden skal, i forbindelse med isolering af et sygt dyr, være opmærksom på, at arealkravene for indendørs opstaldning overholdes.

Ved deltagelse i 'Operation Paratuberkulose' samt ved sanering for Salmonella Dublin kan man få dispensation til at tage kalven fra koen ved fødsel i stedet for efter 24 timer.

Blanket til anmodning herom kan hentes på www.naturerhverv.dk.

Her finder du love og regler

Relevant lovgivning, oplysninger og vejledning omkring økologireglerne kan findes følgende steder:

NaturErhvervstyrelsen

www.naturerhverv.dk

(Søg under fanen Landbrug/Økologi)

LandbrugsInfo

www.landbrugsinfo.dk

(Søg under fanen Økologi)

Brancheaftale for økologiske kreaturer

www.landbrugsinfo.dk/okokvaeg

Siderne opdateres løbende ved ændring af lovgivningen.

Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion

NaturErhvervstyrelsens vejledning indeholder en samlet beskrivelse af de regler, der gælder for økologisk produktion på jordbrugsbedrifter. Vejledningen er tilgængelig via de ovenstående hjemmesider. Branchereglerne er dog ikke omfattet.

I vejledningen findes blandt andet et **oversigtsskema for regler for behandling i økologiske besætninger** (Bilag 5).

Derudover kan fremhæves Bilag 6, som indeholder en **positivliste over stoffer, der er tilladte til brug** som fx foder, fodertilsætning, frihandelsprodukter og desinfektionsmidler i den økologiske produktion.

Henvisning til gældende EU-forordninger, økologilov og bekendtgørelser findes også i vejledningen.

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15
Skejby
DK 8200 Aarhus N

T +45 8740 5000
F +45 8740 5010
vfl.dk

PARTNER I
DLBR[®]
DANSK
LANDBRUGSRÅDGIVNING